

که آقایان این را در نظر داشته باشند که این لایحه بودجه نیست این رایوررت چون يك موادی است که مربوط به بودجه است اسم آن مواد قانون بودجه گذارده شده . این مواد راجع باین است که هر يك از وزارتخانه ها در چه حدود باید برای خودشان بودجه بنویسند و هیئت دولت بداند این نهصد و پنجاه هزار تومان اعتبار را چه طرز باید به مصرف برساند . این موادی که در رایوررت ذکر شده و آقایان ملاحظه میفرمایند البته قانون بودجه است و پس از تصویب مجلس شورای ملی قانون راجع به بودجه خواهد شد و اگر هم نخواهیم بطور کلی اسم آنرا بودجه بگذاریم میگیریم بودجه خرج و یا اینکه ممکن است بگوئیم لایحه است که بر طبق آن تقاضای اعتبار از طرف دولت تصویب شده وقتی آقایان این نظریه را پیدا کردند بمقیده من يك قسمت از اشکالاتشان مرتفع خواهد شد و خواهش میکنم این رایوررت را بعنوان يك لایحه قطعی بودجه تصور نکنند فقط کمیسیون بودجه لازم دیده است که زمینه برای بودجه های جزء را تهیه نموده و عبارت اخیری وزارتخانهها را در چهار دیوارهایی محدود کنند تا آنها هم بروند در حدود این اعتبار بودجه های جزئی برای خود تهیه نمایند بعلاوه وزارت مالیه يك تکلیف خاصی هم خواهد داشت و آن اینست که قطع نظر از اینکه بودجه خرج وزارتخانه خودش را تهیه میکند بودجه عایدات را نیز این قدر ممکن است نزدیکتر بواقع باید پیش بینی کرده و بمجلس تقدیم کنند و انشاءالله تا اوایل یا اواسط حمل تصویب مجلس شورای ملی برسد آنوقت اگر آقایان نمایندگان محترم نظری در بودجه عایدات دارند بفرمایند و موافقت و مخالفت خودشان را اظهار دارند و الا مادام که این مقدمه تهیه نشده این فقط تقاضای اعتبار برای تهیه بودجه خرج و بطور قلمه های درشت است .

رئیس - مجلس مذاکرات رادر کلیات کافی میدانند یا نه

(جمعی گفتند کافی است)

سلیمان میرزا - بنده کافی نمیدانم چون يك نسبت هائی داده اند باید جواب داده شود .
رئیس - چون هفت نفر در کلیات نطق کرده اند رأی میگیریم که مذاکره در کلیات کافی است یا کافی نیست ؟
پیشنهادی رسیده قرائت می شود بعد رأی می گیریم .

(آقای آقامیرزا ابراهیم خان ملك آرائی)

پیشنهاد مزبور را که با مضای پانزده نفر

(از نمایندگان بوده به مضمون

ذیل قرائت نمودند)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی

نظر باینکه تعیین بودجه مملکتی بر روی احتیاجات صحیح و ضروری است پیشنهاد کمیسیون بودجه بدون توجه کامل باین مسئله فقط شامل اختیاراتی است که بوزارتخانه ها داده شده و از این رونتیجه قطعی و

عاقبت آنرا کاظمینان از صحت و لزوم تشکیلات باشد نمیتوان فعلا تشخیص داد علیهذا امضاء کنندگان ذیل از دادن رأی مبهم و علی العمیاء معذور بوده بالضروره مواد ذیل را بمجلس شورای ملی پیشنهاد مینمایند
ماده اول - مطابق ماده واحده که مجلس شورای ملی بکمیسیون بودجه مأموریت داده که با مشارکت دولت بودجه های جمع و خرج را تهیه کرده بمجلس شورای ملی پیشنهاد نمایند

کمیسیون بودجه و دولت مکلفند که هر چه زودتر بودجه جامعی که متناسب با احتیاجات و عایدات مملکتی باشد تهیه و به مجلس شورای ملی تقدیم دارند .

ماده دوم - قبل از تقدیم بودجه مذکور باید دولت صورتیکه متضمن شرح کلیه عایدات باشد به ضمیمه بودجه معموله کنونی بمجلس تقدیم دارد یا بنظر نمایندگان رسیده آراه و تغییراتی که در بودجه قدیم وجدیده حاصل میشود مقایسه بصیرت کامله حاصل نمایند

ماده سوم - در صورتیکه بودجه های جدید تا اول حوت بمجلس تقدیم نشده باشد دولت حق هیچگونه مخارج بدون اطلاع و تصویب مجلس نخواهد داشت .

رئیس - این پیشنهاد منافی ندارد باینکه در کافی بودن مذاکرات رأی بگیریم ممکن است آقایان مذاکرات را کافی بدانند و این پیشنهاد هم بمسئله برای جلسه دیگر رأی می گیریم آقایان اینکه مذاکرات را در کلیات کافی میدانند قیام فرمایند
(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی است امتداد جلسه را آقایان لازم میدانند .
(بعضی گفتند خیر)

رئیس - جلسه آینه روز شنبه دوساعت بغروب دستور بقیه مذاکرات در رایوررت کمیسیون بودجه است

(جمعی اظهار نمودند جلسه پنجشنبه

خواهد بود یا شنبه)

رئیس - گمان میگردم آقایان میدانستند پس فردا روز وفات حضرت صدیقه طاهره است سلام الله علیها جلسه روز شنبه خواهد بود

(مجلس ۲ ساعت از شب گذشته ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی مؤمن الملك

جلسه ۵۷

صورت مشروح مجلس یوم شنبه

۲۳ برج جنی ۱۳۰۰ مطابق ۱۵

جمادی الاولی ۱۳۴۰

مجلس تقریباً نیم ساعت قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤمن الملك تشکیل گردید

صورت مجلس یوم شنبه ۱۹ جدی را آقای میرزا ابراهیم خان قرائت نمودند

رئیس - صورت جلسه مخالفی دارد یا نه ؟

(گفته شد خیر)

رئیس - صورت مجلس تصویب شد . دستور امروز بقیه مذاکرات در رایوررت کمیسیون بودجه است ولی چون دوفقره رایوررت از شعبات قبلا رسیده بود که طبع و توزیع شده است باید رأی بگیریم بعد داخل مذاکرات دستور بشویم يك فقره رایوررت از شنبه اول راجع بوکالت آقای آقا میرزا محمد نجات است اگر مخالفی هست اظهار شود والا رأی بگیریم مخالفی هست ؟

(اظهاری نشد)

رئیس - پیشنهادی از طرف ۵ نفر از آقایان شده است که باورقه رأی بگیریم پیشنهاد دیگری از طرف پانزده نفر شده است که رأی مخفی گرفته شود چون رأی مخفی مقدم است لهذا رأی مخفی گرفته میشود آقایانیکه نمایندگی ایشان را تصویب می کنند مهره سفید و آقایانی که رد میکنند مهره سیاه خواهند داد

(اخذ آراه شده آقای سهام السلطان استخراج آراه نموده و بترتیب ذیل نتیجه حاصل شد)

عده حضار - ۶۸ نفر : مهره سفید علامت قبول سی و هشت - مهره سیاه علامت رد بیست و پنج امتناع پنج

رئیس - عده حضار شصت و هشت نفر است نمایندگی آقای نجات با کثرت سی و هشت رأی تصویب شد

(اسامی تقاضا کنندگان رأی مخفی)

حائری زاده . شیخ اسدالله معلانی . منتصر - الملك . عمید المالك . بیان الدوله . حسین علی امیر ناصر . عبدالله متمد السلطنه . تقی طباطبائی غلامرضا رئیس التجار . سهام السلطان . شریعتمدار کرمانی . مؤتمن السلطنه . امین الشریه . شیخ الاسلام اصفهانی

رئیس - رایوررت دیگر راجع بنایندگی آقای شیخ عبدالکریم از بوشهر مطرح است کسی مخالف هست ؟

سلیمان میرزا - در جلسه قبل بنده اظهار مخالفت کردم و عرض کردم ب رایوررت هم مخالفم یعنی با این وضعی که نوشته شده و بعد در خارج هم مذاکره کردم و گفتم چون این رایوررت مجهول التکلیف است و در آخرین ساعت و آخرین روز انقضای شعب سابقه نوشته شده است بنابراین اگر آقایان موافقت بفرمایند که يك تحقیق عمیق تری بشود بهتر این است که آقای مخبر رایوررت را مسترد بدارند که مثل سایر رایوررت هائی که بشعبه برگشته معاونت کند و رد یا قبول آن در شنبه با کثرت تصدیق شده و رایوررت آن تقدیم مجلس شورای ملی بشود

فصیر دیوان - بنده قبول میکنم

رئیس - شما نمیتوانید قبول کنید چون بعد از تجدید شعب وظایف شما از شما سلب شده است و دیگر سمت مخبری ندارید اگر آقایان لازم بدانند باید پیشنهاد بشود و رأی بگیریم آقای سردار معظم (اجازه)

سردار معظم

شاهزاده سلیمان میرزا و بالتبع با استرداد راپورت
بشبهه جدید موافق ولی با يك اضافه كه فقط مقصود
این نباشد برود از شعبه دیگری راپورت تقدیم مجلس
بشود بلکه بنده معتقد هستم كه برای سلب حق يك
نفر و كیل كه يك عده رای داشته است باید غیر از
تصدیق انجمن نظار مدارك دیگری نیز قائل شد
باین ملاحظه حالا كه راپورت بشبهه مستمر میشود
شعبه يك تحقیقات عمیقتری بکنند كه آیا این یگانه
هلتی كه برای محرومیت پوررضا از نمایندگی ذكر
شده مدرک و اساسی دارد یا نه؟ زیرا در مملکت ما كه
اسناد تولد غیر منظم است و درست نمیشود در باب سن
كسی تعیین كامل حاصل كرد بالاخره نتیجه این خواهد
شد كه مجلس شورای ملی معتقد باغماض باشد و قبل از
این هم شاید باز این قبیل اتفاقات چه از حیث كبر سن
و چه از حیث صغر سن بوقوع پیوسته باشد بنابراین
بده تصور میکنم شعبه تازه كه تجدید نظری كند
مدرک رسیدگی خود را فقط تصدیق انجمن نظار قرار
نهد و بدون اتخاذ رای قطعی بمجلس راپورت نهد
بلكه تحقیقات عمیقتری بكنند و رای قطعی اتخاذ بكنند
و راپورت بدهد (گفته شد صحیح است)
رئیس - آقای مستشار السلطنه (اجازه)
مستشار السلطنه - بنده پیشنهادی داشتم
تقدیم كردم
رئیس - آقای نصر الدوله (اجازه)
نصرت الدوله - بنده پیشنهادی داشتم
تقدیم كردم
رئیس - سه فقره پیشنهاد شده است دو فقره
حاکی است كه راپورت برود بشعبه مربوطه و يك فقره
پیشنهاد هم از طرف آقای مستشار السلطنه شده است كه
برود بكمیسیون تحقیق انتخابات
مستشار السلطنه - توضیحات هم دارم اجازه
میرمائید ؟
رئیس - بفرمائید
مستشار السلطنه - همان طور كه شبهه اول
نتوانسته است قضیه را حل كند احتمال هم دارد شعبه
جدید نتواند قضیه را حل كند باین ملاحظه بنده پیشنهاد
كردم كه بكمیسیون انتخاباتی كه از طرف مجلس
شورای ملی انتخاب شده است مراجعه شود چون این
كمیسیون برای همین قبیل مسائل است كه ضمناً كمیسیون
بعضی تحقیقات نموده و اطلاعات بسط تر و جامع تری
بدست بیاورد و قضیه را حل كند و راپورت دهد و تصور
میکند اینطور بهتر باشد
رئیس - مقصود كدام كمیسیون تحقیق است
مستشار السلطنه - كمیسیون تحقیق كه
از طرف مجلس شورای ملی انتخاب شده نه كمیسیون تحقیق
انتخابات آذربایجان
رئیس - بسیار خوب
نصرت الدوله - بنده هم توضیح دارم
رئیس - بفرمائید
نصرت الدوله - بنده پیشنهاد كردم شعبه

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله
(اجازه)
حج شیخ اسدالله - عرضی ندارم
رئیس - آقای امین الشریعه
(اجازه)

امین الشریعه - بنده در اصل موضوع عریضی
داشتم ولی حالا كه اظهار شد بكمیسیون تحقیق مراجعه
شود موافق هستم ولی تمیزی كه آقای سردار معظم
فرمودند كه سلب حق بكنند و كیل میشود بنده
حقى برای او نمیدانم كه آن حق از او سلب شده
باشد .

رئیس - آقای نصرت الدوله
(اجازه)
نصرت الدوله - بنده میخواستم نقطه نظر
خود را در موضوع ارجاع بشعبه در مقابل كمیسیون
تحقیق مدافعه كنم ولی چون منوط برای شد البته هر
طور مجلس رای بدهد مطاع است

رئیس - يك پیشنهادی از طرف آقای
سردار معظم شده است كه مطابق پیشنهاد آقای
نصرت الدوله و آقای سلیمان میرزا است با يك
مختصر اضافه قرائت میشود بعد رای میگيرم
(آقای آقا میرزا ابراهيم خان پیشنهاد
مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند)
(بنده پیشنهاد می كنم كه اعتبار نامه بشبهه عودت
داده شده و شعبه پس از تحقیقات قطعی ثانوی در
باب سن پور رضا از منابع موثق راپورت خود را
بدهد .

ماده دوم - قبل از تقدیم بودجه مذکور باید
دولت صورتی كه متضمن شرح کلیه عایدات باشد بمجلس

رئیس - اول رای می گیریم بشعبه برود یا
خیر . اگر معلوم شد كه باستی بشعبه برود آنوقت
در قسمت ثانوی پیشنهاد وآبی حدودی كه آقای سردار
معظم در پیشنهاد خودشان معین كرده اند رای
میگیریم .

سردار معظم - تصور می كنم دو نفر
پیشنهاد كنده دیگر هم (آقای نصرت الدوله
و شاهزاده سلیمان میرزا) با عقیده بنده موافقت
دارند .

رئیس - چیزی ننوشته اند - بالفعل رای
میگیریم بشعبه برود یا نه . آقایانی كه تصویب میکنند
بشعبه برود قیام نمایند
(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد در قسمت دوم هم رای
میگیریم كه شعبه راجع بسن هم تحقیقات بنماید
یا خیر ؟

سردار معظم - گمان می كنم محتاج برآی
نیست چون بشعبه كه مراجعه شد در باب سن هم تحقیقات
خواهد نمود

رئیس - بسیار خوب پس مذاكرات كافی
است . بالفعل مذاكره در راپورت كمیسیون بودجه
است . در جلسه گذشته در کلیات مذاكراتی شد و در
كافی بودن مذاكرات رای گرفته شد و كافی بودن
مذاكرات را مجلس تصویب كرد ولی رای گرفته
نشد كه داخل در شور بشویم . و قبل از آنكه داخل
در شور مواد بشویم پیشنهادی كه از طرف پانزده نفر
از آقایان نمایندگان در جلسه قبل شده بود مجدداً قرائت
میشود بعد از آنكه تكلیف آن معین شد داخل در شور
مواد میشویم

رئیس - بسیار خوب پس مذاكرات كافی
است . بالفعل مذاكره در راپورت كمیسیون بودجه
است . در جلسه گذشته در کلیات مذاكراتی شد و در
كافی بودن مذاكرات رای گرفته شد و كافی بودن
مذاكرات را مجلس تصویب كرد ولی رای گرفته
نشد كه داخل در شور بشویم . و قبل از آنكه داخل
در شور مواد بشویم پیشنهادی كه از طرف پانزده نفر
از آقایان نمایندگان در جلسه قبل شده بود مجدداً قرائت
میشود بعد از آنكه تكلیف آن معین شد داخل در شور
مواد میشویم

(گفتند صحیح است)
(آقای آقا میرزا ابراهيم خان پیشنهاد مزبور
را بشرح آتی قرائت نمودند)
مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی
نظر باینكه تعیین بودجه مملکتی بر روی احتیاجات
حتمی و ضروری است و پیشنهاد كمیسیون بودجه بدون
توجه كامل باین مسئله فقط شامل اختیاراتی است كه
به وزارتخانهها داده شده و از این رو نتیجه قطعی و
عاقبت آنرا كه اطمینان از صحت و لزوم تشكیلات باشد
نمی توان قبل از تشخیص داده . هلهذا امضاء كنندگان
ذیل از دادن رای مبهم و علی العباء معذور بوده
بالضروه مواد ذیل را بمجلس شورای ملی پیشنهاد
می نمایند .

ماده اول - مطابق ماده واحده كه مجلس
شورای ملی به كمیسیون بودجه مأموریت داده كه با
مشاركت دولت بودجه های جمع و خرج را تهیه كرده
بمجلس شورای ملی پیشنهاد نمایند ،

كمیسیون بودجه و دولت مكلفند كه هر چه زودتر
بودجه جامعی كه متناسب با احتیاجات و عایدات
مملکتی باشد تهیه و بمجلس شورای ملی تقدیم
دارند .

ماده دوم - قبل از تقدیم بودجه مذکور باید
دولت صورتی كه متضمن شرح کلیه عایدات باشد بمجلس

بودجه معمولی كثونی بمجلس تقدیم دارد تا بنظر
نمایندگان رسیده از آنرو تغییراتی كه در بودجه
قدیم و جدید حاصل میشود مقایسه و بصیرت كامل حاصل
نمایند .

ماده سیم - در صورتی كه بودجه های جدید تا
اول حوت بمجلس تقدیم نشده باشد دولت حق
هیچگونه مخارج بدون اطلاع و تصویب مجلس نخواهد
داشت .

رئیس - (خطاب به آقای سردار معظم مخبر
كمیسیون بودجه)

مقبضه كمیسیون در این باب چیست ؟
مخبر - كمیسیون بودجه باین پیشنهاد موافقت
ندارد .

رئیس - از آقایان پیشنهاد كنندگان اشخاصی
كه می خواهند دفاع بكنند اجازه بخواهند و دفاع
كنند .

نصرت الدوله - بنده يك سؤال نظام نامه
دارم .

رئیس - بفرمائید
نصرت الدوله - آیا این پیشنهاد مثل اصلاح
تلقی می شود یعنی مشمول ماده شصت و سه نظام نامه
داخلی میشود یا خیر ؟

رئیس - از بنده می پرسید ؟
نصرت الدوله - بلی بلی .
رئیس - بعقیده بنده خیر .

نصرت الدوله - پس چه صورتی دارد ؟
رئیس - این مسئله سابقه ندارد ولی برای
اینكه بمخالفین آزادی تام و تمامی داده شده باشد
عقیده بنده این است كه همین ماده شصت و سه را
اجرا كنیم تا يك ماده دیگری برای این قبیل مسائل
نوشته شود . واگر هم ماده دیگری بنظر تان می رسد
كه بشود اجرا كرد بفرمائید ولی بنظر بنده ماده دیگری
در این خصوص در نظام نامه داخلی نیست .

نصرت الدوله - مقصود بنده این بود این
پیشنهادی كه شده است چه صورتی دارد ؟ آیا طرح
قانونی است یا پیشنهادی است بعنوان اصلاح راپورت
كمیسیون بودجه ؟ یا ماده الحاقیه است ؟ بنده هر چه
چستجو كردم غیر از ماده پنجاه و نه كه راجع بترتیب
شوراست ماده دیگری بنظرم نرسید و در آخر آن
ماده می نویسد (ولی در هر صورت اصلاحات یا مواد
الحاقیه كه در ضمن شور پیشنهاد میشود باید موافق
ترتیب ماده شصت و سه بعمل آید) و در ماده شصت
و سه چیزی نندیدم كه با این مطلب متناسب باشد لهذا
خواستم مطلب روشن و واضح باشد .

رئیس - پیشنهاد كمیسیون بودجه پروژه است
و این لایحه بمنزله كنترل پروژه است اگر بتوانیم يك
ماده دیگری پیدا كنیم كه بتوانیم لفظ اصلاح را
توسعه بدهیم گمان می كنم از این محظورات خلاصی
پیدا كنیم آقای طباطبائی .

طباطبائی - البته خاطر محترم آقایان مسبوق
بودجه کرده بودم ولی همینقدر كه عرض كردم كافی

است كه در جلسه گذشته بنده اجازه خواسته بودم و
در زمینه اصل مطلب مذاكره می كردیم لیكن بواسطه
اینكه عده زیادی از آقایان اجازه خواسته بودند
نوبت بنده بآخر جلسه افتاد و قتیكه نوبت بنده رسید
آقایان كسل و خسته شده بودند و رای بكافی بودن
مذاكرات ماده شده .

نصرت الدوله - از این حیث نبود .
طباطبائی - بلی این يك عادتى است كه غالباً

اینطور پیش می آید البته وظیفه حضرت والا این
است كه اینطور بفرمائید ولی طول زمان هم تأثیری
دارد و البته خستگی می آورد . بهر حال حضور آقایان
عرض می كنم كه عرایض بنده در زمینه پیشنهاد است
ولی خوشبختانه چون این پیشنهاد در زمینه اصل مطلب
است بنده میتوانم يك قسمت از آنچه را كه در نظر
داشته ام و یادداشت نموده ام عرض كنم و از ما بقی عرایض
خودم صرف نظر خواهم نمود نظریه بنده شاید يك قدری
بآنچه از طرف سایر مخالفین اظهار شد يك كمی
تفاوت داشته باشد چون آقایان در زمینه مفصل و
اساسی تری وارد شدند ولی بنده می خواهم مثل اینکه
در يك اطاق خصوصی نه مثل اینکه در مجلس علنی
هستیم عرایض خود را عرض کرده باشم و شاید اغلب
آقایان مخالفین هم سبب مخالفتشان همین مطلب باشد
مقدمتاً عرض می كنم كه يك قسمت از مذاكرات
جلسات سابقه در این زمینه بود كه این لایحه بودجه
است یا نه و بالاخره آقای وزیر مالیه فرمودند (عین
فرمایشاتشان درست در نظر من نیست ولی مفهوم عبارت
این بود كه فرمودند) دو بودجه داریم يكی بودجه
جمع يكی بودجه خرج و ما حالا در بودجه خرج حرف
میزنیم . بنده در این باب هر چه تفحص كردم كه يك
سندی پیدا كنم كه بنده را قانع كند نیاftم بودجه
دوتا است يكی بودجه جمع يكی بودجه خرج هیچ
همچو سندی بدست بنده نیامد بلکه دیده قضیه به
عكس این است .

البته این كلمات و اصطلاحات چزهائى است . كه
ما از دیگران اتخاذ کرده ایم و از چیزهائى كه
خودمان ایجاد کرده باشیم نیست وقتى بخواهیم این
كلمات را تفسیر كنیم مجبوریم بقول دیگران مراجعه
كنیم بنده در ضمن مراجعه در سندیت بودجه آنچه
كه پیدا کرده ام این است كه در بعضی جاها میگویند
بودجه كلمه است كه شامل جمع و خرج هر دو میشود
و در كتب مختلفه دیده ام كه بمبارات مختلفه نوشته شده
و توضیح کرده است مثلاً در بعضی جاها میگویند بودجه
عبارت است از تصویب مجلس شورای ملی و نمایندگان
كه این حق از هر جهت تعلق بآنها دارد در جای
دیگر می گویند بودجه عبارت است از خرج و دخل
و يكجا می گویند بودجه عبارت است از حساب عایدات
و مخارج مملکتی در جای دیگر می گویند بودجه عملی
است كه بواسطه آن عمل مخارج و دخل سالیانه
مملکت پیش بینی و اجازه داده شده است
بنده هفت و هشت ده یادداشت در موضوع معنی
بودجه کرده بودم ولی همینقدر كه عرض كردم كافی

است و بیش از این لازم نیست طول بدهم كه در اصل
لغت بودجه انگلیسی بوده و بعد چه شده كاری باین
ها نداریم خلاصه اینکه بودجه باصطلاح علمای فن
هیچوقت بر مخارج تنها و عایدات تنها شامل نمیشود
حتی در قانون مجاسبات عمومی هم كه از مجلس
شورای ملی ایران گذشته وقتى كه بودجه را معنی
می كنند می گویند كلمه بودجه شامل عایدات و مخارج
هر دو می شود .
در قانون مجاسبات مصوبه بیست و يكم صفر
هزار و سصد و بیست و نه می گویند : (بودجه دولت
سندی است كه معاملات دخل و خرج مملکتی برای
مدت معینی در آن پیش بینی و تصویب شده باشد)
(ومدت آنرا سصد و شصت روز قرار میدهد) و مدت
مزبوره را سه ماهه میگویند و عبارت است از يكسال
شمسی) .
در ماده شانزده می گویند (بودجه مخارج با
رعایت تقسیم بقصول و مواد پیشنهاد مجلس شورای
ملی خواهد شد) و در ماده ۱۷ شرح میدهد بودجه
هر وزارتخانه هم ماده عایدات از طرف مجلس شورای
ملی تصویب میشود) این مطلب صراحتاً در قانون
مجاسبات عمومی كه از تصویب مجلس شورای ملی
گذشته قید شده بنابراین ما نمی توانیم آنچه را كه
پیشنهاد شده است بعنوان بودجه تلقی كنیم .
این از نقطه نظر اصلاح از نقطه نظر حقیقت هم
وقتى باصل مطلب مراجعه كنیم و راپورت كمیسیون
نظری بكنیم يك واقف مشاهده می كنیم كه نمیتوانیم
این لایحه را بودجه بگوئیم ممكن است كه بفرمائید
اسم آنرا اعتبار می گذاریم مثلاً دولت يك اعتباری
برای يك مخارجی تقاضا می كند این را هم بنده
ملاحظه كردم و دیدم تقاضای مخارج هم نیست
زیرا اعتبار عبارت از این است كه دولت برای صرف
يك مخارجی اعتبار بخواهد ولی از این لایحه چنین
چیزی استنباط نمیشود و در ماده اول راپورت می-
گویند (بتشكیلات مملکتی وزارتخانه ها مطابق
ضمیمه ذیل اعتبار داده می شود كه در حدود آن اعتبارات
بودجه جزء خود را تهیه کرده برای تصویب مجلس
شورای ملی توسط وزارت مالیه ارسال دارند) اینجا
اعتبار خرج بوزراء نمی دهد فقط بكمیسیون اجازه
می دهد كه وزراء برونه مطابق اجاره مجلس در حدود
معبته بودجه نوشته و تقدیم مجلس شورای ملی نمایند
اعتبار خرج نمی دهد مگر در يك ماده كه برای چند
روزی اعتبار داده می شود كه از آن مبلغ خرج كند و
بطور کلی این سی و چند كور كدر اینجا ذكر می-
كنند اعتبار نیست فقط يك اجازه است كه برونه مطابق
آن بودجه بنویسند بعقیده بنده اگر ما بخواهیم
بودجه درست كنیم باید چند ملاحظه بكنیم . اول
ملاحظه عایدات از روی اصول و اساس معین در حدود
ممکنه : البته امروز كه جزء جمع در مرز نیست و
نمی توانیم بفهمیم از روی تحقیق عایدات مملکت
چقدر است باید سعی كنیم كه حتی الامكان تهیه کرده
و بدانیم میزان عایدات حقیقی مملکت چقدر است

ثابتاً بایستی برای رعایت احتیاجات مملکتی و ملاحظه میزان عایدات مخارج حقیقی را بدست بیاوریم با این دو ملاحظه ما می توانیم بودجه مملکت را تعدیل کنیم در صورتیکه تقریباً این دو ملاحظه هیچ در راپورت کمیسیون بودجه نشده یعنی مسئله عایدات مبهم و ناقص است و چنانچه ملاحظه میفرمائید یک میزان صحیحی در دست نیست. و دیگر مخارج است که یک صورت منظمی کدولت از روی اطمنان به مجلس بدهد نیست فقط همانطور که عرض کردم اجازه داده شده است در یک حدود معینی بروند و بودجه تهیه کنند و به مجلس بیاورند و بشکل هر چه با داد باد نمی شود یک صورتی نوشت و قبل از اینکه به مجلس شورای ملی آمده باشد و از طرف مجلس جرح و تعدیل بشود اسمش را بودجه گذاشت (بعضی گفتند صحیح است) بعقیده بنده دقت در عایدات مهمتر از دقت در مخارج است زیرا اگر ما نسبت بمخارج لاقیدی کنیم ضرر را متوجه ادارات دولت می شود ولی اگر در عایدات لاقیدی کنیم هم بدولت خسارت وارد می شود (چون از عایدات دولت کم می شود) و هم بمردم که از جیب مردم بیرون می آید و اجافاتی می شود و با این حال عاید دولت نمی شود البته باید نسبت بعایدات یک میزان معینی پیدا کنیم نه اینکه بگوئیم ما بعایدات حالا نباید نظری داشته باشیم بعد که وسائل فراهم شد نظریه اتخاذ خواهیم کرد از طرف دیگر چون رعایت فصول و مواد قهرراً ممکن نبوده است در این راپورت بشود اشکال دیگری پیش می آید و آن این است که ما اعتبار می دهیم بوزارتخانه ها که شما فلاقتدر اجازه دارید بر روی بودجه تهیه کنید آنوقت هر وزارتخانه حق دارد بهر طور صلاح می داند بودجه تهیه کند البته این اجازه یک اجازه مطلق تامی است که بوزیر یا بکسانی که وزیر ما و روشن بود چه می کند مستقیم و غیر مستقیم داده می شود ممکن است این اشخاص از این اجازه سوء استفاده کنند و نظریه کمیسیون بودجه حسن استعمال نشود ممکن است پس از آنکه به مجلس شورای ملی آمده و موافق نظر مجلس نباشد و شاید آقایان دیگر هم همین نظر به ارادته باشند اگر از ابتدا می دانستیم از این اختیارات چه استفاده می شود چه طریق این اختیارات بدوایر وزارتخانهها تقسیم می شود و وضع تشکیلات وزارتخانهها چطور میشود بنده ابدأ مخالفت نمی کردم زیرا یک قسمت از قدرتی که مجلس شورای ملی دارد می تواند در مورد تشکیلات ادارات آن قدرت را اعمال کند بوسیله تصویب بودجه است که می تواند در تشکیلات ادارات تصرفاتی بکند و هر طور صلاح بداند تشکیلات را تصویب کند.

از طرف دیگر تشکیلات بعضی از وزارتخانهها از تصویب مجلس شورای ملی گذشته است و ممکن است وقتی این رأی را دادیم همان تشکیلاتی را که مجلس شورای ملی تصویب کرده است بهم بزنند و اگر آقای مخبر کمیسیون بودجه در نظرشان باشد در دوره های سابق هم یک اختیاراتی داده ایم و بچورت ندیدیم حسن استعمال بشود و همیشه بطوری استعمال

میشد که مجلس شورای ملی از اختیاراتی که داده بود راضی نمی شد.

نه اینکه بگویم وزراء نخواهند حسن استعمال بکنند بلکه خواهند حسن استعمال کنند ولی نتوانستند با وسائلی آن موجود نبود لابد بعد از اینکه مجلس رأی داد یک کمیسیونها و یک ترتیباتی که من حالا نمی توانم پیش بینی کنم ایجاد میکنند و اقداماتی می نمایند ولی حتماً آنطوریکه باید از این اختیارات استفاده بشود نخواهد شد چنانچه از حالا می شنوم که فلان اداره یا فلان وزارتخانه را میخواهند منحل کنند و اداره دیگری تاسیس نمایند

در صورتیکه اگر حقیقت داشته باشد بنده می بینم اداره را که می خواهند منحل کنند وجودش لازم تراز آن اداره است که می خواهند تاسیس نمایند یا مثلاً فلاقتدر اضافه میدهند یا فلاقتدر خرج راه می دهند. بهر حال در موقع عمل این اشکال هم برای وزارتخانه ها پیش می آید و عقیده من اینست که وزارتخانه ها تنها نمیتوانند یک بودجه که مجلس شورای ملی را راضی بکند تهیه نمایند و تشکیلات را طوری بکنند که مجلس خشنود شود و سبب عمده که بنده را وادار کرده است که با این ترتیب مخالف شوم همین یک مسئله است.

آقایان موافقین بیشتر استدلال میکنند باینکه اگر ما معجلاً این صورت رأی بدیم روزی هفت هزار تومان فائده دولت است این مسئله مکرر گفته شده است بنده اول که این حرف را شنیدم واقفاً یک تأثیری در بنده کرد که اگر روزی ۷ هزار تومان دولت ضرر بدهد باید زودتر باین لایحه رأی داد بعد که فکر کردم دیدم سوء تفاهم شده یعنی خواه باین لایحه کمیسیون بودجه رأی بدیم و خواه صبر کنیم تا هیئت دولت با کمیسیون بودجه توافق نظر حاصل بکند و بودجه مرتبی حاضر کنند و به مجلس شورای ملی پیشنهاد نمایند آنقدر تفاوت خسارت نمی شود زیرا فرض کنیم الان رأی دادیم و این بودجه را تصویب کردیم آیا آقایان وزراء از اینجا تشریف می برند فوراً شروع میکنند روزی ۷ هزار تومان از مخارج کسر میکنند؟ آخر این ۷ هزار تومان از کجا و از چه اداره و از چه اشخاص کسر خواهد شد ناچار هر وزارتخانه صورتی حاضر میکنند و از روی آن صورت کم و کسر میکنند و همان صورت بودجه است ما هم میگوئیم آن صورتی را که میخواهند تهیه کنند و از روی آن کسر کنند همان صورت را به مجلس شورای ملی بیاورند و اسمش را بگذارند بودجه ما هم رأی بدیم شاید بفرمائید آن چند روزی که مجلس مشغول مذاکره قبول و رد صورت است آن ایام بدولت خسارت وارد می آید این را بنده تصدیق میکنم البته آن چند جلسه که ما باید بشنوم رأی بدیم ضرر دولت است ولی اگر قدری بمرض بنده توجه بفرمائید ترجیح میدهند باینکه یک مبلغ کمی متضرر بشویم و یک رأی مبهمی بدیم این بهتر است تا اینکه یک رأی بدیم ولی نفهمیم بچه رأی بدیم و تشکیلات وزارتخانه ها چه خواهد بود و چه اداره حذف میشود کدام اداره اضافه نمیشود در ادارات

مرکزی چه ترتیبی داده خواهد شد در تشکیلات ایالتی و ولایتی چه ترتیبی داده میشود اینها را بفهمیم بهتر است تا اینکه یک مسزلیتی را قبل از آنکه بدانیم چه چیز است در عهده گرفته باشیم برای اینکه زودتر بودجه را تهیه و تصویب کنیم والا هر چه بنده فکر میکنم این حرف را که اگر ما امروز رأی ندیم هفت هزار تومان ضرر خواهیم داشت و اگر رأی بدیم آن هفت هزار تومان ضرر را نمیدیم و عقیده ام اینست که قبل از اینکه یک راهی پیدا کنند با این ترتیب حالیه نتوانند معنی از ادارات خود کسر کنند اگر هم بفرمائید ما از حالا اعلان میکنیم مبلغی را که مجلس شورای ملی رأی داد خواهیم پرداخت بنده عرض میکنم این کار محتاج تصویب مجلس نیست دولت درباره شهریه ها و سایر مخارج هر طور تا بحال رفتار کرده است حالا هم همانطور عمل کند و آن سی چهار روزی را که برای تهیه بودجه لازم دارند یک طوری بگذارند بعد که بودجه را تهیه کردند و به مجلس پیشنهاد کردند آقایان و کلاه هم صبح جلسه میکنند هم عصر و بودجه را با عجله تصویب میکنند که از این جهت هم خسارتی بدولت متوجه نشود یک نکته دیگر هم می خواهم عرض کنم نمیدانم آقای وزیر فرمودند یا آقای مخبر گویا آقای وزیر فرمودند که مادر پیشنهادی که کردیم نظری بعایدات نداشتیم بنده بر راپورت کمیسیون بودجه نگاه کردم دیدم در مقدمه آن یک شرحی مینویسد که ما نوزده ملیون عایدات را بفلان ترتیب مطابق موادی که بعد خواهد آمد با ادارات تقسیم میکنیم در اینصورت نظر بعایدات بوده است که میزان گرفته شده منتهی بطور کامل منقح نبوده است در صورتی که آن میزانی که در این راپورت نوشته شده است با آن میزانی که در نظر آقایان و کلاه هست تفاوت فاحش دارد مخصوصاً در آن جلسه مذاکرات زیادی در اینخصوص شد و می شنیدم که میفرمودید در اینصورت که ما نگاه میکنیم می بینیم نصف آنچه از ولایات دریافت شده در اینصورت نیست و همین طور آقای شیخ العرافین زاده راجع بمازندران فرمودند و همچنین آقای مؤمن - السلطنه و آقای ملک الشعراء هر کدام راجع بولایات خودشان شرحی فرمودند پس در صورتیکه عایدات با این میزانی که اینجا شرح داده شده است و نوشته اند عایدات ما نوزده ملیون است اگر آنقدر اختلاف داشته باشد و صدی سی یا صدی چهل تفاوت داشته باشد آیا چه صورتی خواهد داشت؟ همین که در راپورت کمیسیون بودجه نوشته شده در واقع یک نوع تصدیقی است که ما میگوئیم عایدات ما همین است در صورتیکه ما بین عایدات حقیقی و این صورت مناقات زیاد هست و بالاخره تصور می کنیم تفاوت نظر موافقین و مخالفین اینست.

اولاً در ضمن مذاکرات صحبت میشود از خرابیها و صرف نشدن عواید در محل خود و طرفین استدلال باین صحبتها میکنند در صورتیکه بعقیده بنده هر دو در آن مسائل موافق هستند و بعقیده بنده نه موافقت باین لایحه مربوط بآن مسائل است و نه

مخالفت آن معذالک باین چیزها استدلال میکنند در صورتیکه هر دو طرف جدیت دارند و میخواهند مملکت دارای یک بودجه صحیح باشد و خیلی عجله دارند که یک سروصورتی ببودجه داده شود فقط در شکل کار اختلاف است یک مثل عوامانه میزنم مثلاً اگر ما بخواهیم یک خانه برای خود بسازیم و یک مقدار پولی برای این کار تهیه کرده باشیم وقتی که مهندس یا معمار می آوریم اول باو میگوئیم ما فلاقتدر پول داریم و احتیاجات خود را باو میگوئیم آن مهندس یا معمار می رود یک نقشه حاضر میکند آن وقت ما یا باو اجازه میدهم یا نمی دهیم ولی عقیده مخالفین این است که می گویند ما عجلتاً به معمار اجازه میدهم برود شروع بکار کند و مشغول خرج کردن باشد و در ضمن عمل یک نقشه هم تهیه کند که این پول چطور خرج شود در صورتیکه وقتی آن معمار بعضی جاها را خراب کرد و بناهای جدیدی شروع کرد آنوقت شما طرح و نقشه آن معمار را نه پسندید البته

یک اشکالاتی پیش می آید پس عقیده بنده در اصلاحات بودجه هم بهینطور است و باید اول مانعش و طرح آنرا در نظر بگیریم بعد شروع بکار و خرج کردن کنیم این طبیعی تر و بهتر است در ضمن صحبت های جلسه گذشته آقای مخبر فرمودند که مجلس شورای ملی باید اعتماد کند

رئیس - خاطر نشان میکنم که بایستی بطور اختصار حرف بزیند و از لایحه خودتان دفاع بفرمائید شما میخواهید در ضمن دفاع از پیشنهاد خودتان در کلیات مسئله مذاکره بفرمائید این ترتیب نیست ماده شصت و سه را قرائت می کنند ملاحظه فرمائید.

طباطبائی - خودتان فرمودید ماده شصت و سه درست شامل این پیشنهاد نمیشود بطور استثناء اجازه فرمودید در این باب حرف زده شود

رئیس - من باب آزادی عرض کردم...

طباطبائی - من هم میدانم ولی

رئیس - بگذارید بنده مطلب خودم را ادا کنم بنده عرض کردم برای اینکه شما آزادی داشته باشید ماده شصت و سه را در باره شما اجرامی کنم ولی اگر بخواهیم این ماده را اجرا نکنیم جنابعالی هیچ نمیتوانید حرف بزیند اما اگر میخواهید از ماده شصت و سه استفاده کنید میتوانید بطور اختصار از لایحه خودتان دفاع کنید و الی الی از ختم مذاکره در کلیات دیگر نمی شود مجدداً در کلیات مذاکره کرد.

طباطبائی - صحیح است ولی بنده وقتی بخواهم به پیشنهاد استدلال کنم مجبورم رجوع باصل مسئله کنم

رئیس - ماده شصت و سه قرائت می کنند ملاحظه فرمائید

(بعضیون ذیل قرائت شد)

ماده شصت و سوم اصلاحاتی که در ضمن شور ثانوی پیشنهاد میشود در صورتیکه از طرف کمیسیون ارجاع آن خواسته نشود صاحب اصلاح بطور اختصار آنرا توضیح و استدلال می کنند و فقط اعضای کمیسیون حق جواب دارند پس از آن مجلس در باب قبول توجه یا عدم توجه رأی میدهد. در صورت قبول توجه آن اصلاح بکمیسیون فرستاده می شود در باره این قبیل اصلاحات نمیتوان همان روزی که پیشنهاد شده است رأی داد.

رئیس - چون مسئله بودجه مسئله خیلی مهمی است و بموجب این ماده نمی توان مفصل مذاکره نمود بنده طریقی نشان میدهم و آن این است که پیشنهاد کنید جلسه تعطیل شود و در خارج بین خودتان مذاکره کنید تا شاید یک ترتیبی پیدا شود که بتوان در اینخصوص مشروحاً مذاکره نمود ولی مادامی که یک ماده بدست من ندهید که آنرا اجرا کنم باید ماده شصت و سه را اجرا کنم و ماده شصت و سه میگوید باید بطور اختصار مذاکره نمود بنابراین اگر لازم میدانید پیشنهاد کنید جلسه ۲۰ دقیقه تعطیل شود شاید راهی برای این مسئله پیدا شود

طباطبائی - بنده اگر بخواهم باختصار عرض کنم فقط باید عرض کنم یا آقای مخبر آن پیشنهاد را قبول کنند یا اینکه اکثریت مجلس رأی بدهد والا چیز دیگری نمیتوانم عرض کنم حالا که لازم نیست بنده عرض بکنم سایر آقایان صحبت بفرمائید

رئیس - آقای سلیمان میرزا اجازه

سلیمان میرزا - همانطور که فرمودید بنده پیشنهاد میکنم که مجلس ۲۰ دقیقه تعطیل شود و مذاکراتی در خارج بفرمائید بعد اگر راه حلی پیدا شد مجدداً مذاکره بفرمائید و این هم یک چیز فوق العاده نیست و بالاخره باید تنفس بشود و در ضمن یک فرجه برای مخالفین صحبت کنند گان پیدا خواهد شد

سردار معظم - اگر آقایان موافق باشند باینکه ۲۰ دقیقه تنفس شود برای اینکه فرجه برای مذاکرات پیدا شود بنده حرفی ندارم

ولی بنده عرض می کنم باین ۲۰ دقیقه تنفس نتیجه حاصل نمیشود کمیسیون بودجه که مرکب از هیجده نفر نماینده است بها از مطالعات زیاد تصمیمی اتخاذ کرده و هر پیشنهادی معاینه باین راپورت باشد آنرا رد می کند بنابراین ۲۰ دقیقه تنفس نتیجه ندارد و همانطور که دلائل ما مخالفین را قانع نمیکند همانطور هم متأسفانه دلائلی که ما را قانع کند از طرف مخالفین اقامه نشده است پس در ۲۰ دقیقه تنفس هم قلیان و سیگار کشیده شده جای خورده خواهد شد و باز بر میگردیم با عقاید اولیه پس اگر نقطه نظر سیگار و قلیان کشیدن و چای خوردن باشد بنده موافقم و الا مخالفم

رئیس - مقصود بنده این نیست که کمیسیون بودجه قانع بشود یا نشود

فرض اینست که تکلیف بنده که ناظر مذاکرات آقایان هستم معلوم شود ممکن است در ظرف ۲۰ دقیقه یا نیم ساعت یک ترتیبی اتخاذ فرمائید بنده ارائه دهند و بنده آنرا اجرا کنم تا آنوقت آقای طباطبائی هم بتوانند یکساعت حرف بزنند و مقصود ایشان هم بعمل آمده باشد اگر در ظرف ۲۰ دقیقه هم نتوانند ترتیبی بدهند ممکن است بماند برای جلسه دیگر و از جزو دستور امشب خارج گردد و دستور را تغییر دهیم. عجلتاً با تنفس مخالفی هست یاخیر؟

(بعضی گفتند خیر)

سردار معظم - اساساً اختیار تنفس با حضرتعالی است

(در اینموقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - چون بالاخره طریقی برای ترتیب مذاکرات پیدا نشد همانطریقی را که در یکساعت قبل اینجا اتخاذ شده بود و مذاکره شد بهمان ترتیب مذاکره خواهد شد و به آقایان قبلاً اعلام میکنم که مطابق ماده شصت و سه باید بطور اختصار مطلب را بیان بفرمائید آقای سلیمان میرزا اجازه

سلیمان میرزا - البته آقای رئیس اجازه میفرمائید من باینکه یک عده از رفقای بنده که نیامده اند عرض کنم

چون اینست که در بیرون مشغول مذاکره هستند که شاید راه حلی برای این مطلب پیدا کنند چونکه باید مذاکره شود ما شرفیاب شدیم که عده بسیاری مذاکره کافی باشد تا آقایان مطلب را ختم کنند و نظر باینکه مطابق ماده ۶۳ نظامنامه بطور اختصار باید صحبت کرد بنابراین بنده حتی الامکان سعی می کنم عرایض خود را بطور اختصار عرض کنم. اگر فراموش نشده باشد در جلسه گذشته بنده مخالفتم را مبتنی بر قانون اساسی کردم زیرا مصمم هستم قانون اساسی را بگوش عامه قدری آشنا کنم و علت مخالفت بنده اینست که نمی توان گفتم راپورت کمیسیون بودجه مطابق مواد قانون اساسی است. قانون اساسی باید حفظ شود اگر ما که اینجا هستیم درست مطابق قانون اساسی رفتار کرده و مسامحه نکرده بودیم (گرچه بنده نسبت مسامحه بر رفقای خود نمی توانم بدهم) البته این اختلافات امروز پیدا نمیشود. اینکه آقای مخبر فرمودند باید با قلمهای درشت بوزراء اعتبار بدیم بنده نمی توانم قبول کنم زیرا چه در موقع ماده واحده و چه در سایر مواقع مکرر دیده ایم که حفظ حقوق اشخاص نمی شود چرا نمی شود بجهت اینکه ما در مملکت قانون استخدام نداریم عدلیه یعنی قوه قضائیه مملکت که مثل مجلس شورای ملی و مثل قوه مجریه یک قوه است و در مملکت این سه قوه باید کار بکنند و مطابق چند ماده از قانون اساسی که بنظر آقایان رسیده رؤسای مجاکمرا نمی توان تغییر داد و مدعی العموم را نمی توان تغییر داد.

مهمذا امروز در مملکت ما بدون ملاحظه و رعایت قانون اساسی وزیر هر کسی را میخواهد موافق میل خودش تغییر و تبدیل میدهد و بهیچوجه رؤسای

مجاكم استقلال ندارند و بدون اینکه معاكمه شوند
تعییر می کنند در صورتی که عدلیه مثل مجلس شورای
ملی قوه مهمی است و صریحاً قانون اساسی مقام
آنها را مصون کرده بنابراین چگونه بنده که یک نفر
وکیل هستم اجازه بدم آنهم يك اجازه غیر محدودی
در حدود يك مبلغی که عایدش را نمیدانم زیرا فلسفه
که برای کسر کردن از بودجه خرج ذکر می کنید
اینست که عایدی ما کم است ما مدعی هستیم زیاد
است و اگر اغراق نکرده باشیم عایدیمان مضاعف
یا بلکه نصف بیشتر است آنوقت ما چطور برای بدهیم
از این تشکیلات کم شود و بالفرض هم که عایدی ما
معین باشد باز ما از آن اشخاصی هستیم که مادام که
قانون استخدام در این مملکت برقرار نشده و مادام
که محکمه برای رسیدگی بکارهای عموم حتی وزراء
که در این کشور فعال مایشاه و حاکم مایرید هستند
تشکیل نشود و مادام که اخلاق جامعه اینطور است
هرگز ابدأ بخود اجازه نمیدهم (شاید رفقای منم
با من موافق باشند) که بیک وزیری اختیار بدم که
با فلان مبلغ برو بودجه تشکیل کن البته شاید تدری
خارج از ازا کت باشد که عرض کنم اشخاص از روی
لیاقت و استحقاق انتخاب نمی شوند چنانچه مکرر فریاد
زده ام امتیاز فضلی در این مملکت وجود ندارد
وقتی که امتیاز فضلی وجود نداشت و بجای مراتب
علی و امتیاز فضلی توصیه و قرابت شخصی
حکمرانان شد بنده نمی توانم بطور مطلق اختیار
به چکس بدم که برو بمیل و اراده خود ادارات
را زیر و رو کن زیرا این ادارات ناقص
که با هزاران زحمت در ظرف این مدت تشکیل شده
طوری از هم خواهد پاشید وزیر و وزیر و خواهد شد که
در آتیه خواهیم دید چه مضراتی برای مملکت پیش
خواهد آمد اگر چه عرایض بنده باز مفصل شد ولی
این جمله را باید یادآوری کنم در اینجا مکرر گفته
شده است این اولین دفعه ای است که بودجه بمجلس
آمده است در صورتی که مجلس اول قابل همه قسم
تجسین و تعجید است زیرا که بودجه را اصلاح کرد
و مجلس دوم هم به آن رأی داد و اینکه امروز بمجلس
آمده برخلاف بودجه است و یک چیز اختراعی است
ما با این چیز اختراعی مخالفیم و می گوئیم مملکت
باید برگردد با اصول قانون اساسی و در خاتمه عرض
می کنم تا قانون استخدام و قانون مجاكمه وزراء
معین نشود به یک نفر وزیر نمی شود اختیار داد که برو
اجزاء بدبخت ادارات را زیر و رو کرده اشخاص بگذار
هر کس خواستی بعد از بیست و پنج سال خدمت بردار
و هر کس را که میل نداری بیرون کن و هر کس را
خواستی بیاور و رئیس کن این اختیار را برای حفظ
حقوق و کتین خود بنده بدم ؟ بعلاوه مکرر عرض
کرده و حال هم تکرار می کنم بدبخت مملکتی که محکمه
برای مجاكمه وزراء ندارد بنا بر این چون این دو
قانون را نداریم و این مواد هم برخلاف قانون اساسی
است بنده مخالفم و آن را بپوشانم رد می کنم این
پیشنهاد داده می شود و باید وزراء بروند جزء جمع
خودشان را بیاورند تا بدانیم که از برای چه اداره چه
مبلغ رای می دهیم و عایدی خودمان را ببینیم تا

آنوقت رای بدهیم و لایحه يك هفته دیگر هم طول
بکشند
رئیس - اگر بخواید بطور اختصار حرف بزنید
دو جلسه سه جلسه دیگر هم ممکن است حرف بزنند
لکن موادی در اینجا ارائه شد یک ترتیبی هم بوجب
ماده نود و چهار ارائه شد که بوجب آن ممکن بود
هر قدر بخواهید مذاکره کنید ولی مقبول واقع نشد
برای اینکه گفته نشود بنده جلونطق آقایان را میگیرم
عرض می کنم اگر ماده شصت و سه را اجرامی کنیم برای این
است که این دو ترتیبی که پیدا شده بود نپسندید
این بود که ماده شصت و سه را در نظر گرفتیم حالا
اگر آقایانی که در آن اطاق نشسته اند و مذاکره
می کنند راه حلی پیدا کردند که از آنرا بتوان
مذاکرات مفصلی نمود ولی مطابق نظامنامه باشد البته
هیچکس مخالفت ندارد و بنده هم که ناظر مذاکرات
هستم اول شخصی خواهم بود که آن ترتیب را قبول
خواهم کرد
سلیمان میرزا - البته همانطور که فرمودید
آقای رئیس یگانه شخصی هستند که ناظر صحبت
و کلا دستند و بدون مراعات از هیچکس بر طبق نظامنامه
رفتار می فرمایند و از هر کس و هر چه ملاحظه ندارند
و یگانه شخصی هستند که وظیفه خود را مطابق نظامنامه
داخلی در نظر دارند و از ایشان تشکر می کنیم (جمعی
گفتند صحیح است) حتی بنده ملتفت شدم که از حدود
ماده شصت و سه تجاوز کردم و همانطور که میفرمایند
رفقا هنوز مشغولند شاید بکماه پیدا کنند آقای رئیس
بدون مراعات و ملاحظه اشخاص همیشه حافظ و ناظر
نظامنامه داخلی بوده هستند
رئیس - آقای نصرت الدوله
(گفتند صحیح است)
(اجازه)
نصرت الدوله - متأسفانه تصور می کنم
مواد نظامنامه هم بر علیه مخالفین کار میکنند برای اینکه
همکار محترم من شاهزاده سلیمان میرزا وقتی تصدیق
بماده شصت و سه می فرمایند که درست موقع مذاکره
موافقین است و چون ما هم همیشه مراعات نظامنامه
را بر خودمان لازم و معتدیم می شمیریم با رعایت و حفظ
نظامنامه سعی می کنیم که در حدود اختصار صحبت کنیم
ولی این نکته را هم متذکر می شوم که البته حضرت
والا تصدیق می فرمایند که اگر ما هر ایضی عرض کنیم
فقط از نقطه نظر رعایت فرمایشات آقایان مخالفین و
برای احترام اقلیت است والا اگر از ما حق کلام
گرفته شود حق رای گرفته نمی شود حضرت والا
مراعات قانون اساسی را متذکر شدند همانطور که
فرمودند عموم و کلاء مقید بقانون اساسی هستند و اینکه
اصل نود و شش قانون اساسی را مطرح فرمودند گمان
می کنم همه رفقای من با ایشان موافق هستند که باید
بیشتر از این سعی کرد که مراعات قانون اساسی بعمل
بیاید بنده و همه رفقای بنده با ایشان موافقت داریم که
در این مملکت بواسطه نبودن قوانین و آشنا نشدن

جامعه بجنب قانون و علی الاصول عادت نکردن افراد
بر عایت قانون متأسفانه با فترت طولانی که دست بهم
داده نکات مهمه از نظر ما و فراموش شده است
ولکن بعد از این تصدیق يك سؤالی از ایشان می
کنم که آیا دعوت بانجام يك وظیفه مانع از انجام
يك وظیفه دیگری است ما همه موافقیم که بایستی تمام
قوانین ناقص را تکمیل کرد باید قانون استخدام
را نوشت
بایستی قانون مجاكمه وزراء را تدوین کرد
و بالاخره باید سعی کرد و نگذاشت قوه مجریه در
قوه قضائیه دخالت کند و قوه مجریه از حدود خودش
تجاوز بکند و بالاخره باید روزی برسد که جلومختار
بودن وسلطه فوق العاده وزراء را در تغییر و تبدیل
اعضاء و اجزاء وزارتخانه ها گرفت و لکن این مسئله
مانع از این نیست که امروز که کمیسیون بودجه بر
حسب ماده واحده و رای مجلس يك لایحه بودجه تهیه
کرده و آورده ما بوظیفه خود عمل کنیم و آن را
تصویب نمائیم
آقای طباطبائی در ضمن نطق خودشان فرمودند
من بهر کجا مراجعه کردم دیدم بودجه بمنی جمع و خرج
مملکت است
در راپورت کمیسیون گفته شده است جمعی که
اینجا نوشته ایم جمع قطعی نیست پس بوجب خود
این راپورت و بوجب و شواهدی که درست هست این
بودجه نیست این تحقیقات ایشان خیلی ناقص و خیلی
بطور ساده است البته هر مبتدی کتاب لغت را باز کرده
قسمت بودجه را نگاه کند همین فرمایش ایشان را
می بیند ولی اگر قدری در اطراف این مسئله غور شود
دیده میشود که بودجه شامل دخل هست شامل خرج
هست و بودجه خرج همانطور که آقای وزیر مالیه
توضیح دادند همیشه مطابق قانون سنه ما قبل يك
جمعی را مآخذ قرار می دهند علی الخصوص که مخبر
کمیسیون و آقای وزیر مالیه گفتند این جمع مآخذ
نیست یعنی ما نمی خواهیم رای بدهیم که جمع و عایدی
این مملکت نوزده میلیون است ولی مآخذ جمع و
خرج که ما امروز در نظر گرفته ایم هست
در تمام دنیا مرسوم است که يك عددی که مطابق
عایدات سال قبل است مآخذ گرفته در صدر بودجه می
نویسند و مخارج را با او مطابقت کرده جمع و خرج می
کنند و غالباً ممکن است آن ارقام صحیح نباشد منتهی
در مملکت ما متأسفانه عدم صحت آن رقم بواسطه
این است که آنچه را از مردم گرفته اند بیشتر از آن
بوده است که امنای مالیه صورت داده اند اختلاف رقم
همه جا برای اینست که مالیات کم و کسر میشود
بعضی عایدات زیادتر می شود و بعضی کمتر
حالا باید دانست این لایحه بودجه که از طرف
کمیسیون بمجلس تقدیم شده و این راپورت در تحت
تأثیر چه بوده است این مسئله بدیهی است و همه آقایان
میدانند که اگر ما بر ترتیب غیر عادی متوسل شده ایم و
اگر مجلس شورای ملی ماده واحده را تصویب کرد
و کمیسیون بودجه اجازه داد که با دولت در تعیین

بودجه شرکت کند فقط برای این بوده است که
تأخیر تهیه بودجه را بحال مملکت مضر میدانسته اند
کمیسیون بودجه هم بعد از غور در مسئله با موافقت
دولت بعد از یاس از اینکه بواسطه هزاران بدبختی
و چیزهای اسف آور و مصائب فوق العاده که بان دچاریم
دید که وزارت مالیه امروز قادر نیست يك فهرست و
صورت صحیحی بیاورد و بگوید این صورت جزء
صحیح و قطعی است و وقتی که دولت نتواند چنین
صورت صحیحی را معین کند بنده که وکیل
کرمانشاه یا آقای حاج شیخ اسدالله که وکیل محلات
و یا بالاخره آقای شیخ الاسلام که وکیل اصفهان
هستند ممکن است بگوئیم این مبلغی که اینجا نوشته
شده صحیح نیست اما صحیحش کدامست کی می
تواند بگوید بنده میتوانم بگویم آقای شیخ
الاسلام می تواند بگوید ؟ خیر ؟ آقای وزیر مالیه
باید بروند و از روی فرصت و دقت آن رقم قطعی
را پیدا کنند این مسئله را ما امروز غور کردیم
و دیدیم باین زودی ممکن نیست وزارت مالیه این صورت
را بفرودت تهیه و تقدیم مجلس کند و فرضاً هم اگر
صورتی هم بیاورد آن صورت غلط است زیرا يك
هفته که سهل است یکماه دیگر هم وقت صرف کنند
ممکن نیست بتوانند يك رقم صحیحی از عایدات
مملکت بیاورند حالا در مقابل این ناتوانی و بدبختی
چه باید کرد ؟ باید رشته مصیبت را باز مثل ادوار
سابق طولانی کرد ؟ یعنی باید چهار دیواری هم برای
خرج قائل نشد ؟ و نباید از حالا شروع کنیم باین
که کم کم خرج را کسر کنیم حضرت والا می
فرمایند نمیخواهند این اختیار را بوزراء بدهند بنده
هم با شما موافقت میکنم بشرط اینکه راه حلی برای
آن پیدا کنیم فرضاً ما هم با شما موافقت کردیم
و آقایان هم رفتند صورت جزء جمع خود را تهیه
کرده و با آن ترتیبی که مقید گردید بمجلس بیاورند
آنوقت بکفته یکماه دو ماه میگذرد و چنین صورتی
را نمیتوانند تهیه کنند و اینکه در ماده سوم پیشنهاد
خود مرقوم فرموده اند که اگر تا اول حوت دولت
بودجه های جزء را بمجلس نیاورند دیگر چیزی به
هیچوجه نباید بگیرند مگر بتصویب مجلس
شورای ملی از خودتان میسر آید این ترتیب
همی است یا خیر ؟ بطور همی نیست برای اینکه
اگر رفتند يك ارقام غلطی را پیدا کردند و آوردند
و گفتند این صورت جزء جمع است عین حرفهای امروز
تکرار میشود هیئت دولت و کمیسیون بودجه هم بنخواست
اند يك ارقام غلطی بنویسند و بیاورند آنوقت اگر
این بودجه امروز تصویب نشود اول حوت همه کار
ها میخوابد و تمام دوائر تعطیل میشود همین
مدارس که ما از برای حقوق معلمین آنها با حضرت
والا شاهزاده سلیمان میرزا هم صدا هستیم و بدولت
فشار مآوریم آنوقت بحکم قانون تعطیل میشود
پس برای اینکه در آتیه این اتفاقات نیفتد عایدی
سال گذشته را مآخذ قرار دادیم و مطابق آنهم يك
مخارجی را بطور اعتبار تصویب میکنیم و بنده

حاضر هستم در خارج در ده نقطه و ده کتاب اصول
بودجه و مالیه را بحضورت والا نشان بدم که بودجه
اعتباری خودش عنوان دارد ما هم يك بودجه
اعتباری مطابق قانون نوشته ایم البته وقتی هم صورت
جمع و خرج را آوردند که ما در آن رای بدهیم
کاری میکنیم که موافقت حاصل کرده و سعی می
کنیم که صورت عایدات هم مطابق رقم صحیح بدست
بیاید بنا بر این تصور میکنم انجام یاره وظایف
مانع از این نشود که ما وظیفه دیگری را انجام
دهیم این از اهم وظایف ما است یعنی جلوگیری
از تفریط مالیه بعلاوه دیگر حضرت والا و بنده
و سایر رفقا هر روز در تحت فشار دولت نیستیم که
متصل بما بگویند پول نیست از کجا بیاوریم و کجا
برویم پول پیدا کنیم وقتی ما این بودجه را تصویب
کردیم و این وظیفه را انجام دادیم لاف از این حیث
راحت می شویم این نکته را هم عرض میکنم و مرخص می
شوم البته خود حضرت والا هم خوب می دانند امروز
مطمح نظر دشمنان اصل رك حیاتی ما یعنی آتیه ای
که مخالف با استقلال این مملکت هستند این است
که بودجه این مملکت هیچوقت تعدیل نشود این
بهاه را بدست آنها ندهید باید با آنها نشان بدهیم
که مجلس دوره چهارم در بدو تشکیل خود بودجه
مملکتی را تعدیل کرد
(گفته شد صحیح است)
رئیس - آقای تدین
(اجازه)
تدین - متأسفانه يك ماده ۶۳ اینجا پیدا شد
و دست و پای ما را بست و البته بایستی مطابق همان
ماده هم رفتار کرد
رئیس - موجود بود تازه پیدا نشده
تدین - بلی صحیح است بنده عرضم را از
آخر شروع می کنم و بر میگردم بپول حضرت والا
فرمودند که تاخیر بودجه موجب خوشحالی دشمنان ایران
میشود البته بنده هم تصدیق می کنم دشمنان ایران
مایلند بودجه مملکت ایران هیچوقت صورت تعدیل
و اصلاحی بخودش نگردد البته ما هم مخالف این
مسئله نیستیم و نمی گوئیم بودجه تعدیل نشود
رفتمی ببینم مثل همان مذاکرات که در ماده واحده
پیدا شد در راپورت کمیسیون هم نزدیک است پیدا
شود در آنجا ما بطرز اجرا مخالف بودیم و در خارج
می گفتند ما مخالف اصلاح هستیم
الان هم می گوئیم ما مخالف اصلاح بودجه نیستیم
بلکه برعکس کاملاً علاقمند هستیم که هر چه زودتر
بودجه مملکتی تعدیل و اصلاح شود فقط حرف ما این
است این راهی را که کمیسیون بودجه پیش گرفته
است عامی نیست اختلاف در طریق است نه مقصود
دیگر آنکه حضرت والا در ماده سوم پیشنهاد ما ایراد
کردند و فرمودند آنجا نوشته است در صورتی که
بودجه های جدید تا اول حوت بمجلس تقدیم نشده
باشد دولت حق هیچگونه مخارج بدون اطلاع و تصویب
مجلس نخواهد داشت

متأسفانه در ماده دوم راپورت کمیسیون هم نظیر
همین قسمت هست و آن اشکالی که بما فرمودید بخودتان
هم وارد است
نصرت الدوله - خیر چنین نیست
تدین - همینطور است حالا میخوانم در اینجا
می نویسد (وزارت مالیه مأمور است که از اول
دلو هذه السنه تا پانزدهم حوت هذه السنه تخافوی تیل
۱۳۰۰ شمسی مصارف مملکتی را در حدود اعتبارات
منظوره در ضمیمه این قانون تادیه نماید پس از انقضای
مدت معینه هر يك از وزارتخانه ها که بودجه خود را
پیشنهاد مجلس شورای ملی ننموده باشند) تا پیشنهاد
بودجه جزء خود حق دریافت هیچ نوع وجهی را نخواهند
داشت (فرض میکنیم که در ظرف این مدت ۴۵
روز بودجه را که شامی خواهد یا آنرا که ما می
خواهیم بیاورند آنوقت چه خواهیم کرد ؟ دیگر
اینکه می فرمایند بودجه اقسام مختلف دارد بودجه
خرج و بودجه جمع و در نتیجه مذاکرات
تصدیق کردند که این يك بودجه اعتباری
است البته تصدیق میفرمائید که بودجه اعتباری غیر از
بودجه مملکتی است که در السنه و افواه شایع است
حالا فرقی که هست این است که ما میگوئیم این لایحه
اعتباری است و ما میگوئیم بودجه اعتباری است و
هیچ فرق نمیکند حالا ما میگوئیم در این چهل و پنج
روز که شما برای وزارتخانه ها وقت معین کرده اید که
بودجه جزء خود را بفرستند مگر سواى صورت
خرج است
در این موضوع هم ما با شما همراهی میکنیم
ولی چهل و پنج روز برای چه لازم است متلاوزارت
داخله باید صورت جزء خرجش را بیاورد که چند
اداره و دائره و چند نفر عضو دارد و حقوق اجراء
آن چیست در این قسمت هم ما با شما مواشات و
موافقت میکنیم باز در نتیجه تبیری حاصل نمی شود
ما میگوئیم که شما چهل و پنج روز برای اینکار مدت
معین میکنید و فقط صورت خرج را می خواهید نه
صورت جمع را پس خوب است از حالا شروع بکنید
بنده تصور میکنم هیچ وزارتخانه نباشد که صورت
خرجش را نداشته باشد
البته هر وزارتخانه صورت تشکیلات آن مرتب
و معلوم است که چقدر اداره و دائره دارد و حقوقشان
چقدر است چند منشی چند ضابط چند نبات دارد و
البته آقایان وزراء خوب تشخیص میدهند که این
ادارات موجوده کدامش زیاد است یا کدامش کسر
دارد از برای این قسمت چهل و پنج روز برای چه
لازم است
در صورتیکه يك بودجه را که بنده اطلاع دارم
بودجه تشکیلات معارف و مدارس است خود آقای
وزیر معارف هم تشریف دارند و تصور می کنم
تصدیق بفره بند که ممکن است همان بودجه معارف
را در ظرف یک هفته بکمیسیون بودجه بفرستند و
کمیسیون بودجه در آن دقت کند و آنرا تعدیل کرده

به پیشند يك چنین قدم جدی برای تعدیل بودجه مملکت از طرف مجلس برداشته شده بردارد و زیادۀ براین قائل بتأخیر نشود.

رئیس — عده برای مذاکرات کافی نیست
سردار معظم — آقایان رفقای ما که در خارج مشغول مذاکره هستند خیال ندارند تشریف بیاورند؟

رئیس — همچو معلوم می شود، پس جلسه را ختم می کنیم.
محمد هاشم میرزا — بالطبع ختم هست. ماندن ما نتیجه ندارد.

رئیس — بلی جلسه را ختم می کنیم ولی قبلاً بنده باید عرض کنم که دیگر باین مجلس نخواهم آمد مجلسی که باین ترتیب اداره شود وده دوازده نفر بخواهند بمیل خودشان حقوق مملکت رامعوق بگذارند من در آن مجلس حاضر نمی شوم و همین حالا استعفای خود را خدمت آقایان تقدیم میدارم که برای خودتان بکنفر دیگر را انتخاب کنید

(آقای رئیس حرکت فرموده خارج شدند)
سردار معظم — آقایان تبریک عرض میکنم مجلس دوره چهارم هم تعطیل شد
(مجلس تقریباً چهار ساعت از شب گذشته ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - مؤتمن الملک
صورت مشروح مجلس یوم یکشنبه بیست و چهارم جنی ۱۳۰۰ مطابق شانزدهم جمادی الاولی ۱۳۴۰
مجلس مقارن غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید

رئیس — نظر بنمایشی که دیشب از طرف چند نفر از آقایان در اینجا داده شده بنده مجبور شدم یاره اظهارات بکنم این عرایض بنده مبنی بر خود پسندی و خود خواهی نبود زیرا بنده شأن خودم را در شأن مجلس دانسته و اگر چنین داشته باشم این را از یرتو حیثیت مجلس میدانم و چون مجلس شورای ملی مرکز نقل این مملکت و مطمح نظر تمام علاقه مندان باین آب و خاک است از طرف جمعیت صحیح است و بواسطه آنکه امروز همه نوع حوادث از اطراف متوجه این مملکت است عقیده بقدر این است که مجلس باید با کمال متانت فشغول کار باشد و از جزئیات صرف نظر کند و بساهاست که برای وقایه و حفظ حقوق مملکت نسبت بکلیات هم باید غمض عین نماید این بود که بنده بر خلاف اراده خود مجبور شدم آن اظهارات را بنمایم نظرم این بود که اگر مجلس شورای ملی عوض متانت و رعایت ترتیباتی که عرض کردم آلت معطله باشد حضور بنده نشستن در این صندلی نیز بلا ثمر و نتیجه خواهد بود ولی چون جمعی از آقایان که از طرف دیگران هم وکالت داشتند امروز صبح باینده مذاکراتی کردند...

سردار معظم — از طرف عموم نمایندگان وکالت داشتند
رئیس — باین نظر و باطمینان اینکه در

اگر يك اختلاف دیگر را مرتفع کنیم که دیگر اختلافی باقی نباشد. آقای تدین عقیده دارند و همینطور آقای سلیمان میرزا بطور غیر مستقیم اشاره فرمودند که ممکن است در ظرف يك هفته بودجه جزء جمع وزارتخانه ها را به مجلس آورد و نباید بطور اقل درشت بودجه ها را تصویب کرد اگر بنده بایشان ثابت کنم که در يك هفته و دو هفته و سه هفته و چهار هفته هم نمیتوان اینکار را کرد قهرآباید آمدن و آید شویم که آقای تدین و رفقای ایشان هم باما موافقت خواهند کرد اولاً تقدیم بودجه از طرف دولت یعنی بودجه خرج باین زودی ممکن نیست بعلاوه وقتی این چهل و پنج روز را تقسیم کنیم بجلسات کمیسیون هجده جلسه می شود و این هجده جلسه که از سه ساعت بظهور مانده تا ظهر منمقدم میشود ممکن نیست در این مدت بودجه قطعی جزء وزارتخانه ها را تصویب کرد و بمجلس آورد که در مجلس هم تصویب شود و بآنها اعتبار قانونی داد.

بنا بر این موافق اشاره کدر موضوع روزی هفت هزار تومان شده است اگر امروز این رایورت را تصویب نکنیم آیا می دانید در ظرف این چهل و پنج روزه چقدر از خزانه این مملکت خارج میشود؟ تقریباً سیصد و پانزده هزار تومان میشود همان سیصد و پانزده هزار تومانی که دولت ما و شما برای دوست هزار تومان این در و آن در میزند و کسی بسا و قرض نمی دهد.

در يك همچو مملکتی گمان میکنم مجلس شورای ملی حق نداشته باشد بقرهای افواهی و برای تفنن منتظر شود بودجه جزء بیاید و در ضمن سیصد و پانزده هزار تومان باین مملکت ضرر بخورد.

بنده گمان میکنم مجلس شورای ملی نتواند این کار را بکند بنا بر این بهترین شقی که مجلس شورای ملی میتواند اتخاذ کند و داخل در عمل شود همین طریقی است که کمیسیون بودجه اتخاذ کرده است و آن اینست که مأخذی از عایدات تقریبی که غلط هم هست (تکرار میکنم) و آن عایدات را اقل عایدات ممکن است تصور کرد در نظر بگیرند و بوزراء بطور اقل درشت اعتبار بدهند برای اینکه وزراء بدانند خارج از آن حدود حق خرج کردن را ندارند که بالنتیجه پنج کرو صرفه جوئی در مجلس چهارم شده باشد.

در مرحله دوم بوزراء مأموریت داده شود که در حدود اعتبارات تصویب شده بروند بودجه های خودشان را تهیه نموده بمجلس بیاورند و آنوقت مایس از مطمئن شدن از اول خرجی و تفریط با همفکری آقای تدین و آقایان همکاران مخالف خودمان می نشینیم و داخل در بودجه های جزء خرج می شویم و هیچ مانعی نیست که ما را الزام کند باینکه در تعیین اقل جزء بودجه های خرج دقت کاملی که در خورد يك همچو کار مهمی است بعمل نیاید.

بنا بر این بنده که مخبر کمیسیون بودجه هستم چون معتقد بماده ۶۳ نظامنامه هستم زیادۀ بر این عرض نمی کنم همینقدر از مجلس شورای ملی تقاضا می کنم يك قدم ملی که همه عقلای ایران به پسندند و در تمام دنیا هم

يك مرتبه بمجلس بیاورند و مجلس تصویب کند ما حالا صرف نظر کردیم از اینکه بودجه جزء جمع را بیاورند در این صورت گویا دیگر اشکال نداشته باشد که محتاج باشیم چهل و پنج روز خودمان را معطل کنیم و اختیار بآقایان وزراء بدهیم که بروند در این مدت بودجه جزء خرج تهیه کنند زمینهای حاضر است و در يك هفته ممکن است حاضر شود بعلاوه اصولاً اعتباراتی که اینجا قائل شده اند نمیدانم صورت مطالعه است.

بکصورت چکی است. (به بخشید تعبیر اینطور شد) يك اشکال دیگر پیدا میشود که اگر امروز پیش بینی نکنیم پس از چهل و پنج روز دچار آن اشکال میشویم و آن اینست که من اعتباراتی که بوزارتخانه ها داده شده است و تشکیلاتی را که میخواهند بدهند آیا در نظر دارند که ادارات و ورسای وزارتخانه ها را متعدد الشکل بکنند یا خیر مثل امروزه رئیس فلان اداره یا فلان وزارتخانه در ماه دوست و پنجاه تومان یا زیادتر حقوق بگیرد و رئیس فلان اداره صد تومان این يك مسئله است که در تعدیل بودجه باید رعایت شود بجهت اینکه هیچ دلیل ندارد که رئیس يك اداره از اداره دیگر حقوقش کمتر باشد.

البته اگر کارش زیادتر باشد باید يك ملاحظه بشود بهر حال تاکنون این عیب در بودجه خرج مملکت ما موجود بوده و باین جهت هر وزارتخانه که حقوق روسا و مدیرانش زیادتر است بیشتر محل تهاجم است بلکه این رعایت در باره عدلیه تصور میکنم بهیچوجه نیست بسا ایرادات و وزارتخانه ها نشده و چون نمیخواهم داخل این موضوعات شوم بعد در موارد خودش عرض خواهم کرد.

ملاحظه میفرمائید رئیس بهایت یا استیفاء یا قلان اداره یا روسای سایر ادارات خیلی متفاوت است و بهیچوجه تناسب حقوقی ندارد پس باید این موضوع هم قبلاً در بودجه پیش بینی شود و بالاخره برای اینکه از حدود نظامنامه خارج نشده باشم خیلی مختصراً عرض میکنم که بنده هم با رایورت کمیسیون مخالفم.

سردار معظم مخبر کمیسیون — بنده خیلی خوشوقتیم که همکاران محترم من که با رایورت کمیسیون بودجه مخالفند يك قدم بطرف مقصود برداشتند و در حقیقت بآبرداشتن این قدم کار ما را سهلتر کردند و آن اینست که مطابق بیانی که آقای تدین فرمودند خودشان معترف شدند که باید از تعیین عایدات قطعی و گنجانیدن آن عایدات در بودجه صرف نظر کنند.

چون خودشان میدانند در يك مملکتی که انتظامات اداری ناقص است هر کس مدعی شود در ظرف دو هفته ممکن است عایدات مملکت را بطور قطع معین کرد و مدارک قطعی بودجه قرار داد دور از عمل است بنا بر این يك قسمت از اشکالات ما مرتفع شد. پس در باب عایدات دیگر حرف نخواهیم زد مخصوصاً شرح مفصلی هم در اینجا آقایان بیان کردند و معین شد عایدات سته گذشته از نقطه نظر تصویب قطعی عایدات نبوده بلکه از نظر تعیین مأخذ تقریبی بوده که آنهم از نقطه نظر اقل عایدات بوده است